

GAZET'A TRANSILVANIEI.

Gazet'a esse de 2 ori: Mercuria si Sambet'a F6icia una data pe septemana, — Pretiulu: pe 1 anu 10 r. v. a. Pentru tieri esterne 15 f. pe unu anu s6u 45 doidiaceri, or 3 galbini si 3 doidiaceri mon. sunat6ria. Se prenumera la posteale c. r., si pe la DD. correspondenti. — Pentru serie ad. de 10 vorbe mari s6u mici inserate se ceru 8 cr. Tacs'a timbrala e 30 cr. de fiacare publicare. Fara depunerea acestui pretiu inainte nu se voru mai primi publicari.

Nr. 91.

Brasiovu, 18. Noembre 1861.

Anulu XXIV.

Petitiune. Adresa. Pl6ns6re. Representatiune. Rugaminte.
Dreptulu de a petition6.

I. Ce mai titula lunga si aceast'a la unu simplu articulu de jurnal. Oare ce va esi din trens'a? Se vedemu cu totii.

Amicii nostrii voru fi observatu c6a si noi, ca pana la 1848 ori caudu er6a vorb'a intre romanii transilvani de a cere, de a se rug6 la vreo deregatoria publica pentru ceva, se audia terminii instantia. rugaminte, pl6ns6re, eara in alte parti er6a f6rte cunoscutu terminulu slavonescu jalba (жалба) si jaluire. In anii 1848/9 se facura si pe la noi de moda petitiunile si adresele. Din contra cam dela 1851 inainte aceia, carii vorbi6a mai virtosu de petitiuni, er6a petrecuti in list'a revolutionariloru, s6u in casulu celu mai bunu si mai favoritoru la protoc6lele politienesci, de conduita er6a insemnati cu numirea de partisani (Parteig6nger), politioesce prepusi (politisch verd6chtig), s6u si mai gratiosu, politioesce problematici, (politisch bedenklich). Intre anii 1855 — 1860 petitiunea er6a sinonima cu revolutiunea, prin urmare f6rte raru omu avea curagiulu de a o sc6te pe budiele sale.

Ei, au trecut si acestea precum trece ap'a preste petrii, care remanu pe locu. Dela 1860 inc6ce se aude si intre noi mai adesea inca si cuventulu adresa si representatiune. Ce va mai aduce viitorulu nu scie nimini: ne vomu re'nt6rce si margini earasi numai pe lunga instantii si jalbi, s6u ca ne va fi ertatu a si petition6, a represent6 si a subscrie la adrese, deocamdata se nu ne mai sfarmamu capulu cu intrebatuni de acestea; intemplese ori cum ii va placea destinulu nostru, noi se ne folosimu de timpu, se studiemu si se damu lucrurilor definitiunileloru.

Luandune dupa intielesulu practiculu ce se da susu aratatiiloru terminii pe la noi si pe airea, apoi

Instantia s6u rugaminte ar fi a supusulu s6u subordnatulu catra mai marele seu.

Jalba s6u jaloba s6u pl6ns6re, ar fi a neputintiosulu catra celu mai tare, a copiiloru, femeiloru, eara mai virtosu a sclaviloru catra domnii loru.

Ce esto inse petitiunea?

Latinesculu peto-ceru, petiescu, de unde apoi petio-cerere, petitiune, petitura, ar fi f6rte simplu si usioru de intielesu. Ei, dar' acestu cuventu ajunsu si elu ca de doue sute ani inc6ce a' si castig6 o semnificatiune politica de mare insemnatate, ba o semnificatiune uniori tocma si fatala, carea pe sarmanulu Carolu I. regele Angliei in anul 1649 l'a costatu vieti'a. Multu timpu adica cei mari ai pamentulu denegasera atatu poporulu preste totu, si cu atatu mai virtosu particulariloru de a cere, de a petition6 s6u prin scriasu s6u si prin graiulu viiu in vreo cestiu, afacere, calamitate asuprire, nevoia publica, de esemplu in contra unei dari prea apas6t6re, in contra unei legi de recrutatia s6u partinit6re unoru clase s6u tiran6se preste totu, in contra unoru monopoluri, in contra privilegiiloru boieresci, cum ai a celoru bisericesci; eara d6ca totusi unii cutez6 se subst6rna petitiuni de acestea, ei cadea iu prins6re, ba uneori se juc6 si cu capulu, precum er6a se o patia si episcopii romaniloru ardeleni la 1791, precum a patiu mitropolitulu Grigorie cu musc6lii in Ti6r'a roman6sca si o multime alti pe airea; eara pe la noi in anii din urma sub presteu de Winkelchreiber si Aufwiegler te potea arunc6 dupa legile austriace nu numai in temnitia, ci tocma si din ti6ra afara.

Si cu t6te acestea Domniloru, dreptulu de a petition6 in afaceri publice, in statele adeveratu libere si constitutionale europene precum este Anglia per eminentiam, dreptulu de a petition6 este recunoscutu c6a unulu din cele mai importante din t6te drepturile constitutionale si c6a o parte constitutiva esentiala a unui organismu de statu plinu de vieti6, sanetosu si liberu. Cu t6te acestea in unele state germane o suma de ministrii se totu mai sfiescu inca de dreptulu petitiunii, c6a si ucigalu-crucea de tamaie, pentru aceea se silescu a' lu restringe, margini, micior6 prin feluri de mesuri politienesci, ambla totuodata eercetandu dupa auctorii petitiunii, pentruc6 se'i tr6ca in cartea cea n6gra si la unu timpu binevenitu se'si resbune de ei, c6a de nisce turburatori ai liniacei publice (Aufwiegler, bujtog6t6).

Se fimu bine intielesi: noi nu avemu a face aici cu rugamintile s6u cererile particulare, care se subst6rna de es. tribunaleloru judec6toresci, in cause de procese, auctoritatiloru administrative in alte afaceri earasi particulare. Aici vorbimu de dreptulu de a petition6 in cause comune, in cestiu de interesu publicu.

Dreptulu de a petition6 in acestu intielesu inca este unu dreptu comunu alu tuturotu fapturiloru omenesci fara nici o diferentia, alt'a, decatu numai cu privire la statulu intru care te afli in calitatea de concetati6nu. Nici insusi gubernulu turcescu nu a denegatu locuitoriloru tieri dreptulu acesta. Se intielege prea usioru, ca dreptulu de a petition6 nu indat6ra pe nici o auctoritate publica de a' si face pe voi'a respectiviloru petitiunari, ci aceast'a depinde in prim'a linia dela natur'a lucrulu cerutu.

Se punemu de es. ca o corporatiune intr6ga ar cere c6a se se faca unu drumu de feru in luna, eara o natiune ar petition6, c6a regele se sc6tia pe o alta natiune dincolo preste hotara, pentruc6 ac6st'a er6a suferita numai usque ad beneplacitum, adica pana la bun'a placere a altora, — in asemenea casuri credemu asia, ca respectivulu gubernu nu'i remane alta datorintia, decatu a trimite medici pe la aubscriitorii respetiveloru petitiuni, a dispune si pentru cate o chilia in cas'a nebuniloru. Apoi ce e dreptu, se cam intempla si petitiuni de natur'a acestora.

In a. 1850 unu romanu ortodocsu petitionase la imperatia, c6a se se porunc6sca si la romanu a se trage clopotulu s6r'a pe la 7 6re si se dicea Ave Maria (Nasc6t6re de Ddiu), precum este la catolici. — Totu in acelu anu nisce arhierii in Ungaria de susu cerca a se dechiar6, ca nationalitatea este fiic'a lui Antichristu si neamic'a evangheliei, prin urmare afurisita.

Si altele mai multe de asemenea c6alibru, care inse nu potu se scrie nimicu indata ce vomu presupune ca dreptulu de a petition6 nu s'a prefacutu intr'unu privilegiu rezervatu numai unoru clase de 6meni.

Dreptulu de a petition6 nu este numai firescu si f6rte rationabilu ci elu bine intielesu, e totuodata o propta tare, atatu a potestatii legislative, catu si a regimulu, incatu noi suntemu de aoea opiniune, ca oricine s'aru incerc6 de a inchide poporulu calea dela petitiuni, acela s6u ar fi elu insusi unu despotu, carele nu vrea se'i strabata nimicu la audiulu lui, din cate poporulu ar dori c6a se'i spuna, — s6u si mai reu decatu despotu, adica unu aleanu cumplitu alu gubernulu, carele se opune dreptulu petitiunii si se inc6rca a' lu sugrum6 cu diabolesculu scopu, pentru c6a imultinduse pe sub ascunsu si pe intunerecu causele de nemulmire, abateri dela legi, asupreli si impilari cu ridicat'a, se sparga odata pe neasteptate in revolta s6u revolutiune, se compromita s6u se si rest6rne totu, se rap6da si gubernu si statu pe marginea peirii. Deci nu aparatorii dreptulu despre carele tractamu in acestea ci apasatorii lui suntu adeverati revolutionari. (Va urm6.)

TRANCLIBANIA. Брашовъ, 29. Ноембре п. (Мижл6челе де виедъ. Випр6сриле. Б6т6ра де винарс6.) Ноi не окзпармъ пълъ актм де кт6ва опі кз реозитатл6 оечеримелоръ ши кзл6 оеворъ дин естимп6. Н6 афлмъ де присос6 а не май окзна флкъ ши акт6датъ кз ачелаш. „Мерцї аневоіе ла бисерикъ д6къ штіі кз п'аі с6 те флторчї акаеъ ла т6мългъ пе о зі, ши фачї ф6рте р6ъ политикъ, д6къ п'аі де знде с6'цї пл6тешті пичї дареа кап6л6ї, зичеа маї д6хлзї зніі тацї де фаміліі п6мър6се ши авеа mare dreptate; еаръ ачл6л6 адоцеа: кз т6те ачест6а кз запіі ле п6стре челе векї паре кз озпт6 ф6кзте фладіпс6, пентр6ка с6 опаріе пе рош6ні дела к6штгареа зпор6 аверї чеваш маї фл-оешм6т6ре.

Чи с6 л6с6м6 дїсп6та деспре казанїі ши предїче пентр6 ачт6датъ, с6 р6мънем6 пе л6пгъ обїектеле копрїпсе фл тіт6л6.

Д6п6че маї вжртос6 вккателе ш6р6те с'аф трїерат6 фл маї м6лте дїн6т6рї але церей, пе интер6оарм6 а траце дин поф штірї деспре мижл6челе виед6рїї пе ап6л6 ачеста, еаръ сїм6зреле т6т6рор6 штірїлор6 фл6 потем6 контраце фл зрм6т6реле: С6пт6 преа п6цїне ачеле хотар6 де сате ши ораше, пе знде оечерим6л6 гр6нацелор6 ши кзл6с6л6 п6п6шоїзл6ї аф ешіт6 маї жооф де миж-

